

Täysistunto

Keskiviikko 10.10.2018 klo 14.01—17.12

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista vuonna 2019 sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään tunti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 3. asiaan.

Keskustelu

14.02 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herrojen puhemies! Hallituksen esityksellä laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista [Hälinää — Puhemies koputtaa] vuonna 2019 sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin vuoden 2018 tasolle, ja muutos koskisi kansaneläkettä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka muuten ovat sidottuja kansaneläkkeen määrään. Sellaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, sairausvakuutuslain mukaiset vähimmäispäivärahat sekä työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja lapsikorotus. Muutos koskisi myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa. Esitykseen sisältyy myös ehdotus toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta. Perusosan määrää korotettaisiin tasokorotusta vastaavalla summalla, ja tällä turvataan se, että toimeentulotuen määrä ei alene vuonna 2019, vaan toimeentulotuen perusosa nousee.

Ehdotetuilla muutoksilla pannaan toimeen valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2018—2021. Julkisen talouden suunnitelmassa hallitus päätti, että kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien korotukset jätetään tekemättä vuosina 2017—2019 eli indeksit jäädytetään. Ehdotettu indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi. Julkisen palvelutuotannon ja sosiaaliturvan kestävä rahoituksen turvaamiseksi tarvitaan vaikuttavia ratkaisuja, jotka lisäävät julkisen talouden tuloja ja pie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

nentävät menoja tai niiden kasvua pitkällä aikavälillä. Tämä ei ole muuttunut siitä, kun indeksijäädytyksestä julkisen talouden suunnitelman yhteydessä päätettiin.

Kaksi vuotta jatkunut noususuhdanne on vuoden 2017 loppupuolen jälkeen tuonut runsaasti valoa työmarkkinoille. Suomen talous kasvaa, ja kasvu on laaja-alaista. Yritysten luottamus on korkealla, ja työvoiman kysyntä on lisääntynyt. Työllisyys kasvaa, ja työttömyys alenee. Talouden ja työllisyyden kasvu vahvistavat julkista taloutta, ja kasvu lisää verotuloja ja vähentää työttömyysmenoja. Talouden hyvä suhdanne peittää kuitenkin alleen julkista taloutta kuluvan vuosikymmenen ajan heikentäneet rakenteelliset tekijät. Lisäksi julkinen velka on korkealla tasolla seuraavan laskusuhdanteen koittaessa, minkä vuoksi julkinen talous on aiempaa paljon haavoittuvaisempi kohtaamaan taantumaa.

Väestö vanhenee läpi suhdanteiden, ja ikärakenteen muutoksesta johtuva hoito- ja hoivamenojen kasvu jatkuu vääjäämättä pitkälle 2030-luvulle saakka, jos menojen kasvua ei kyetä hillitsemään. Suhdannesyklin tasaannuttua talouskasvu uhkaa hidastua prosentin—puolentoista haarukkaan. Koska väestö ikääntyy, tehdyn työn määrä ei juuri kasva, ja siksi talouden kasvu jää pelkästään tuottavuuden kasvun varaan. Nähtävissä oleva talouden kasvu ei riitä rahoittamaan nykyisen lainsäädännön kansalaisille tarjoamia etuuksia ja palveluja pitkällä aikavälillä. Nyt kun talous kasvaa, olosuhteet uudistaa talouden rakenteita ovat otolliset, koska kysyntä lieventää uudistusten mahdollisia lyhyen aikavälin epäsuotuisia vaikutuksia. Suunnittelemalla uudistukset johdonmukaisesti ja toteuttamalla ne määrätietoisesti voidaan parhaassa tapauksessa vaimentaa uudistusten epäsuotuisia vaikutuksia myös lyhyellä aikavälillä. Näistä syistä julkisen talouden suunnitelmassa linjatulla tavalla on toteutettu indeksijäädytys.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Välttämättömällä toimeentulolla ja huolenpidolla tarkoitetaan sellaista tulotasoa ja palvelua, joilla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytykset. Välttämättömän toimeentulon lisäksi samaisen pykälän mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Tämä on syyperusteisen sosiaaliturvamme ydin, vaikka säännös ei kiinnitykään tiettyihin olemassa oleviin etuusjärjestelmiin. Säännöksen osalta on vakiintuneesti katsottu, että sen vaatimuksia eivät vastaa lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät olennaista puuttumista perustoimeentulon turvaan. Toisaalta on pidetty luonnollisena, että sosiaaliturvaa suunnataan ja kehitetään yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että perustoimeentulon turva on taattu pitkällä aikavälillä. Indeksijäädytystä koskevan esityksen osalta pitääkin arvioida, onko perusturvan taso edelleen riittävä huolimatta indeksijäädytyksestä eli tuottaako se riittävän turvan ja välttämättömän toimeentulon.

Kun puhumme perustuslain turvaamasta toimeentulon tasosta, näkemykseen vaikuttaa myös pohjoismainen käsitys, että sosiaaliturva on rahallisen tuen ja palveluiden yhdistelmä. Suomessa sosiaalietuudet, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja erilaiset terveydenhuollon maksukatot muodostavat kokonaisuuden. Yksittäisen etuuden taso ei tämän vuoksi ole riittävä mittari tuelle, koska Suomessa toimeentulo voi koostua eri etuuksien, palveluiden ja tukien yhdistelmästä, kuten esimerkiksi työmarkkinatuesta, asumistuesta ja toimeentulotuesta. Lisäksi muun muassa julkisilla terveyspalveluilla ja reseptilääkkeillä on omat maksukattonsa, jotka rajaavat asiakkaan terveydenhuoltokustannukset kohtuulliselle tasolle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

Hallituksen talousarvioesitykseen liittyviä ehdotuksia on tarpeen tarkastella kokonaisuutena tulevan vuoden ja myös menneiden euromääräisten tasokorotusten osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämä asiakohta saattaa antaa aiheen pieneen debattiin, sellainen lyhyehkö voitaneen käydä.

14.09 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, vuonna 2016 täällä käytiin tiukkaa keskustelua siitä, että veteraanien sosiaaliturvaa ei tule leikata. Tämän seurauksena hallitus perääntyi ja te veditte veteraanietuusleikkaukset pois. Nyt te leikkaatte pientä kansaneläkettä saavien ihmisten toimeentuloa. Te nostatte heidän asiakasmaksujaan ja sairauskulujaan sekä olette nyt myös puuttumassa siihen, että veteraanietuuksista nimenomaan rintamalisää te tulette myös leikkaamaan. Arvoisa ministeri, minkä takia te leikkaatte veteraanien sekä pientä eläkettä saavien ihmisten toimeentuloa?

14.10 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, aika hiljaisella äänellä puhuitte tuolta pöntöstä, ja ymmärrän kyllä: aihe on äärettömän vakava ja varmasti myös vaikea esitellä.

Minun mielestäni on paheksuttavaa, että talouden huippusuhdanteen aikana tehdään tällaisia leikkauksia. Minä kysynkin teiltä: millä tavalla te olette selvittäneet tämän esityksen vaikutukset? Yleensä aina asia valmistellaan niin, että myös pyydetään näitä lausuntoja tahoilta, jotka mahdollisesti pystyisivät siitä lausumaan. Täällä on kyllä Kelalta ilmeisesti kysytty. Mitä me vastaamme ja mitä te vastaatte niille ihmisille, jotka jo nyt kertovat tuolla, että eläke ei riitä ja rahat eivät riitä? Kyllä tämä leikkaus kohdistuu juuri niihin hiljaisiin ja pieniin ihmisiin, jotka siellä olisivat oikeutettuja saamaan enemmän juuri sitä, mitä tänä päivänä on antaa, kun taloudella menee hyvin ja on tämä talouden huippusuhdanne. Miksi te teette tällaisia [Puhemies koputtaa] ihmisiä vahingoittavia päätöksiä?

14.11 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että meillä on eläkeläisköyhyyttä ja on toimeentulohaasteita. Tuolta verotuksen puolelta totean sen, että nyt eläketulovähennystä korotetaan ensi vuodelle 30 miljoonaa ja perusvähennystä 40 miljoonaa. [Vasemmalta: Mitä jää lompakkoon?] Myöskin nämä taulukkotarkistukset tulevat, koska eläkeläisillä ei ole työeläkevakuutusmaksua. Eläketulovähennys, verovähennys, kohdistuu juuri niihin eläkeläisiin, jotka alkavat veroa maksamaan. Nehän, jotka eivät maksa, saavat tässä tämän pienen korotuksen tähän pienimpään eläkkeeseen, 9 euroa. Mutta tässä mielessä veroratkaisussa on nyt huomioitu myöskin osin eläkeläiset.

14.12 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä esityksessä nyt konkretisoituu, mistä on kyse tämän hallituksen eriarvoistavassa politiikassa. [Leena Meri: Arvopohja!] Siitä huolimatta, että olemme keskellä suhdannehuippua, siis edelleen esitetään jäädytettäväksi niitä indeksejä, jotka ovat olemassa kaikista pienituloisimpien, työelämän ulkopuolella olevien suomalaisten riittävän toimeentulon turvaamiseksi. Tämä on siis tämän hallituksen arvovalinta.

Jos tarkastelee näiden indeksijäädytysten vaikutusta koko vaalikauden aikana, niin hallitus on näillä leikannut pyöreästi noin 300 miljoonaa kaikista pienituloisimmilta suoma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

laisilta [Eero Heinäluoma: Kaikista köyhimmiltä!] eli työttömiltä, pitkäaikaistyöttömiltä, pientä eläkettä ja sairauspäivärahoja saavilta suomalaisilta.

Jos olisi tehty normaalit indeksikorotukset, niin esimerkiksi yksin elävän kansaneläke olisi 25 euroa kuukaudessa suurempi ja peruspäiväraha ja työmarkkinatuki melkein 30 euroa. Kyllä tämä kertoo sen raadollisen [Puhemies koputtaa] totuuden tämän hallituksen arvovalinnoista.

14.13 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on juuri näin. Jos hallitus olisi tehnyt normaalit indeksikorotukset, niin esimerkiksi työttömän työmarkkinatuki ja peruspäiväraha olisivat nyt 724 euroa kuukaudessa, kun ne nyt ovat 696 euroa. Herää tosiaan kysymys hallituksen arvomaailmasta. Talous on nyt nousussa — ei ole mitään syytä siihen, että edelleen viedään kaikkein köyhimmiltä suomalaisilta. Te olette perustelleet näitä leikkauksia sillä, että pelastetaan hyvinvointivaltio, mutta nyt kun talous on kasvussa, niin edelleen te leikkaatte, edelleen te murennatte hyvinvointivaltion arvopohjaa ja viette kaikkein köyhimmiltä. Tätä ei voi millään hyväksyä, ja odotankin, että ministeri Mattila vastaa kysymyksiin, joita edellä on kysytty. Leikkaus kohdistuu siis toimeentulotukeen, vammaisetuuksiin, rintamalisiin, sairausvakuutuslain mukaisiin vähimmäispäivärahoihin, työttömyysturvalain mukaisiin peruspäivärahoihin, työmarkkinatukeen, lapsikorotuksiin [Puhemies koputtaa] sekä lääkekorvauksiin. Miten tämän perustellette?

14.14 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Todellakin on kyllä hämmästyttävää, että vahvojen kasvulukujen aikana keskustajohtoinen hallitus tuo tänne saliin esityksen perusturvan lisäleikkauksista. Edes Ahon hallitus ei tehnyt tällaisia päätöksiä. [Eduskunnasta: Ei todellakaan!] Siis perusturvaa leikataan olosuhteissa, joissa taloudessa pyörii hyvin ja valtiolle tulee rahaa. Aivan erityisen karmeaa on, jos oikein tämän koukeroisen esityksen ymmärrän, että hallitus on uudelleen esittämässä, että sotiemme veteraanien eläkkeitä heikennetään. Siis heiltä, jotka panivat kaikkensa peliin Suomen kansan hyvinvoinnin ja maamme itsenäisyyden puolesta, hallitus leikkaa rintamalisän ja muiden etuuksien muodossa. Pyydän ministeriä yksiselitteisesti kertomaan, onko todellakin koukeroinen kieli tässä esityksessä niin, että sotiemme veteraaneilta hallitus käy nipistämässä ensi vuonna muutaman euron omaan kassansa.

14.15 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pienimpien eläkeiden saajat ovat Suomessa vähävaraisimpien joukossa ja suurimpien tukien tarpeessa. Pienituloiset eläkeläiset ovat usein naisia, jotka ovat tehneet pitkän työuran matalapalkka-aloilla tai tehneet kotiäitinä lapsia hoitaen erittäin tärkeää työtä, josta ei kuitenkaan ole kertynyt työeläkettä. Hallituksen indeksileikkaukset on ilman muuta poistettava, mutta sen lisäksi hallituksen tällä kaudella jo tekemät indeksileikkaukset on korvattava kansaneläkkeiden tason nostolla. Hallituksen talousarvioesityksen mukainen pieni takuueläkkeen korotus ei yksin riitä, vaan kansaneläkkeiden korotus vaikuttaa myös takuueläkkeen tasoon ja keventää osaltaan pieni- ja keskituloisten eläkeläisten verotustakin eläketulovähennyksen kautta. Kristillisdemokraatit ovat esittäneet vaihtoehtobudjetissaan kansaneläkkeiden tason nostoa ja sen lisäksi näiden suunniteltujen indeksileikkausten perumista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

14.17 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On kuitenkin muistettava, että pienimpiä etuisuuksia korotetaan 80 eurolla. Tällä on myös sukupuolivaikutuksia, koska usein kaikkein pienimpien etuuksien saajissa on paljon naisia ja myös veronkevennykset kohdistuvat kaikkein pienituloisimpiin, ja näissäkin on huomattava osa naisia. Ja on muistettava, mitä sotaveteraaneihin tulee, että nyt lopultakin saatetaan kaikki sotiemme veteraanit ja invalidit yhtenäisten etujen piiriin. Tämä olisi pitänyt toteuttaa jo yli 20 vuotta sitten. Mieluummin näin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta parannetaan, kuin niin, että allokatiivisesti jaetaan 3 euroa jokaiselle enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Annan vastauspuheenvuoron edustaja Merelle tähän nimenomaiseen teemaan.

14.18 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt ovat pikkuisen sekaisin asiat, että mistä otetaan ja minne laitetaan. [Eero Heinäluoma: Eikä ihan pikkuisen!] Täällä hallituspuolueiden edustajat kehuvat, että tässä autetaan pienituloisimpia. Jos nyt edustajat olisivat edes lukeneet tämän hallituksen esityksen, joka on tosi lyhyt, jossa ei todella ole niitä edustaja Juvosen mainitsemia vaikutusarviointeja eikä lausuntokierrosta. Täällähän on hyviä esimerkkejä. Onko tämä teidän mielestänne se hieno asia, millä autetaan pienituloisia? Täällä on kahden vanhemman perhe, jossa on kaksi lasta, ja kun siellä saadaan työmarkkinatukea ja lapsikorotuksia, niin he saavat ensi vuonna 76,45 euroa kuukaudessa vähemmän. Jos minä lasken oikein, niin sehän on 900 euroa vuodessa. Onko se teidän mielestänne hieno asia? Ministerikin puhui jostakin epäsuotuisten vaikutusten kompensoinnista talouskasvun aikana. Olenko nyt kerta kaikkiaan ymmärtänyt yhtään, mitä te olette tässä tekemässä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa seuraavat vastauspuheenvuorot: edustajat Heikkinen, Väyrynen, Rehn-Kivi ja Viitanen. Viitanen jälkeen sitten ministerille 3 minuuttia, ja sitten jatketaan debattia sen jälkeen. — Itse asiassa kun ei aikaisemmin yhtään kokoomuslaista pyydettyä puheenvuoroa tässä ole ollut ja nyt edustaja Zyskiewicz pyytää, niin myönnän vielä hänelle edustaja Viitanen puheenvuoron jälkeen, ja sitten ministeri jatkaa.

14.19 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Isänmaamme kuntoon laittaminen on todellakin vaatinut kipeitä ratkaisuja koskien kaikkia kansalaisiamme. Tässä esityksessä ei esitetä leikkauksia mihinkään etuuksiin, mutta kaikkien etuuksien tasot eivät siis nouse ensi vuonna. Indeksijäädytys ei siis tarkoita euromääräistä leikkausta vaan sitä, että etuus ei nouse kustannusten nousun myötä. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

On hyvä muistaa, että hallitus on korottanut tällä vaalikaudella osaa kansaneläkeindeksiin sidotuista etuuksista merkittävästi enemmän kuin ne olisivat nousseet pelkän indeksikorotuksen myötä. Esimerkiksi pienimpiä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja sairauspäivärahoja korotetaan ensi vuonna toista kertaa tällä vaalikaudella, ja sen jälkeen ne ovat lähes 100 euroa kuukaudessa suurempia kuin tämän hallituksen aloittaessa. Nämä päivärahat nousevat siis ensi vuonna pienimpien työttömyysetuuksien tasolle. Edellisen kerran tällainen vastaava nosto tehtiin 10 vuotta sitten, ja silloinkin vaadittiin keskustalainen pääministeri. Se oli Vanhasen hallitus, joka pystyi [Puhemies koputtaa] tähän tasa-arvotekoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tässä on monta vastauspuheenvuoropyyntöä täällä jo aikaisemmin käytettyihin puheenvuoroihin, ei vain Heikkisen puheenvuoroon. Niitä on monta. Nyt kuitenkin katson kohtuulliseksi antaa puheenvuoron niille ryhmille, joille ei ole vielä ensimmäistäkään puheenvuoroa tähän mennessä myönnetty.

14.21 Paavo Väyrynen kp (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä indeksiturva on osa perusturvaa, ja sitä kyllä nyt tässä leikataan. On hämmästyttävää, että perussuomalaiset ja keskusta ovat lähteneet mukaan tähän perusturvan leikkaukseen. Kokoomuksen osalta sen kyllä ymmärtää. Keskustan osalta kyllä on pahasti nyt unohdettu Santeri Alkion ja Urho Kekkosen kehoitus, että pitäisi ajaa köyhän asiaa.

Eihän tietenkään hallitus ilkeyttään näitä leikkauksia tee. Kaikki tämä johtuu siitä, että Suomi liittyi euroalueeseen. Me olemme kärsineet euroalueeseen kuulumisesta kovasti samaan aikaan, kun Ruotsissa on elintaso noussut ja sosiaaliturvaa kehitetty. Meillä on leikkattu. Kansa on tästä kovasti kärsinyt. Tästä euroelefantistahan täällä vain ei haluta kerta kaikkiaan puhua.

Minä kysyisin ministeriltä: Miksi ihmeessä kaikkein heikoimmilta leikataan? Miksi perusturvaan puututaan? On ymmärrettävää, että leikkauksia pitää tehdä, mutta ei tämä ole missään tapauksessa oikein eikä oikeudenmukaista.

14.22 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Nu är det inte dags för indexfrysningar. SFP vill satsa på dem som har det svårt.

RKP:n varjobudjetissa esitämme muun muassa korotettua takuueläkettä ja indeksijäädystysten poistamista kansaneläkkeistä. Myös yksinhuoltajaätien lisää tulee korottaa nykyistä enemmän, ja kytkentä tämän lisän ja toimeentulotuen välillä tulee poistaa. Mitä hallitus on ajatellut omassa esityksessään?

14.23 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme nyt siinä tilanteessa, että hallitus jälleen kerran leikkaa eläkkeitä — jälleen kerran hallitus leikkaa eläkkeitä. Hallitus leikkaa, edustaja Kivelä, kaikkein heikkotuloisimmilta. Puhemies, edustaja Väyrysen tavoin voisin sanoa, että tämä on historiallista siinä suhteessa, että keskustan on leikkaamassa perusturvaa noususuhdanteessa. Minullakin on tässä suhteessa kovasti ikävä Alkiota. Tämä siitäkkin huolimatta, tämä keskustan käytös, että pääministeri Sipilä kertoi Suomenmaassa uljaasti keskustan olevan perusturvan suurpuolue. Ja sitten samaan aikaan heikennetään eläkkeitä, leikataan perusturvaa. Tämä on kestämaton tie.

Puhemies! Haluaisin tässä nyt vielä kysyä ministeriltä: voiko todellakin olla niin, että kaiken tämän keskellä te vieläpä leikkaatte rintamalisiä, että te olette vieläpä leikkaamassa rintamalisiä eli sotaveteraaneilta? Toivon todella teiltä vastausta siihen täällä esitettyyn kysymykseen, että onko tämä todella näin, voiko olla, vai onko tässä jotain harhaa.

14.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jottei totuus unohtuisi: Ensinnäkin, kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten, esimerkiksi sellaisten, jotka ovat olleet koko aikansa lasten kanssa tai muuten kotona, tulot nousevat, koska takuueläkettä korotetaan. Toiseksi, kaikkien pienituloisimmat tässä yhteiskunnassa — siis kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

kein pienituloisimmat — saavat toimeentulotukea, ja toimeentulotukeen on tehty ja tehdään täydet indeksitarkistukset.

No, mitä sitten tulee näihin indeksijäädytyksiin, jotka ovat kiistattomia: kyse ei ole tietystikään eläkeläisten tai jälleenrakentajasukupolven aliarvostamisesta, vaan kyse on siitä, että säästöjä on jouduttu tekemään joka suuntaan. Ja oppositio on aina vastustanut kaikkia säästöjä, pitänyt niitä liiallisina, mutta tämän politiikan hedelmät, työllisyyden parantuminen, talouskasvu, kyllä kelpaavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri, 3 minuuttia maksimissaan, puhujapöytästä.

14.25 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Ensin vastaus siihen, miksi tämä on tehty sosiaali- ja terveysministeriössä: Tämä on toteutettu ja valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä hallituksen kehyspäätöksen mukaisesti. Tietenkin voidaan toki pohtia koko kehyksen ja kehysratkaisun merkitystä, sitä, mikä on kehyksen taso, tai sitä, mikä on sitten kehyksen sisällä se liikkumavara.

Sitten vastaus siihen, että mitä on perusturvaan puuttuminen: En koe kuitenkaan täysin oikeudenmukaisena sitä, että puututaan pelkästään perusturvaan, koska perusturva muodostuu myös palvelujärjestelmästä, myöskin etuusjärjestelmästä. Meillä on tehty budjettiriihessä monia päätöksiä, joissa on päätetty nostaa pienimpiä etuuksia, ja päätettiin poistaa muun muassa 55 päivän omavastuu kaikista pienituloisimmilta. Suomesta mielestäni köyhyys poistuu teko kerrallaan, [Pia Viitanen: Ja teko kerrallaan leikataan!] ja niitä hallitus on myöskin tehnyt. Eli kaikkea ei ole leikattu. [Välihuutoja]

Sitten edustaja Heinäluoma nosti esiin hyvän kysymyksen tästä rintamalisästä. Tämä on kieltämättä varmasti hyvin vaikeaselkoisestikin ehkä sieltä kirjoitettu ulos, mutta nyt haluan myöskin käydä tämän läpi. Taso säilyy samana, ja kerron tässä sen historian. Elikkä julkisen talouden suunnitelman mukaan vuonna 2017 tehtiin 0,85 prosentin tasasuuruinen vähennys näihin kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin. Tästä päätöksestä poiketen kuitenkin rintamalisään ei tätä tehty kuten muihin. Ja tämä perustui eduskunnan päätökseen, kiitos siitä koko eduskunnalle, mutta jäädytys toteutuu siis muiden etuuksien osalta. Sitten seuraavana vuonna on jäädytetty taas vuoden 2017 tasolle, mutta rintamalisän määrä on vuonna 2018 ollut vuoden 2017 tasolla, mikä vastaa vuoden 2016 tasoa. Näin ollen veteraanietuudet vastaisivat edelleenkin jatkossa vuoden 2016 tasoa. Olen pahoillani, että tämä on näin monimutkaisesti täältä kirjoitettu auki. Olen samaa mieltä kanssanne, että tätä olisi varmaan syytä jossain vaiheessa selventää, niin että tämä olisi paremmin ymmärrettävissä.

Sitten valmistelusta: Tämä on valmisteltu budjettilakina, niin kuin aiempina vuosina. Tästä on myös pyydetty perustuslakivaliokunnan lausunto, mikä on varmasti täysin aiheellista, ja tämä valmistellaan myöskin tänä vuonna eduskunnassa valtiovarainvaliokunnassa, ymmärtääkseni yhtä huolellisesti kuin aiempinakin vuosina.

14.28 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos rintamalisä säilyy vuoden 2016 tasolla, niin minun järkeni mukaan siihen ei tehdä silloin indeksikorotusta. Silloinhan se indeksi jäädytetään.

Arvoisa puhemies! Jos miettii sitä historiaa, mikä tässä on taustalla, niitä puheita, mitä pidettiin ennen vaaleja, keskustan puheenjohtaja Juha Sipilä, nykyinen pääministeri Sipi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

lä, sanoi ennen vaaleja, että perusturvasta ei leikata. Nyt täällä keskustan edustaja Heikkilä yrittää tehdä mustaa valkoiseksi ja väittää, että ei nyt tehdä mitään leikkauksia, [Hannakaisa Heikkisen välihuuto] että indeksijäädytykset eivät ole leikkauksia. Totta kai ne ovat leikkauksia: siinä ostovoima heikkenee. Mutta te myös unohdatte sen, että te olette tehneet absoluuttisia leikkauksia. Te olette leikanneet sekä 2016 absoluuttista tasoa että 2017 absoluuttista tasoa sekä työttömyysturvasta että eläkkeistä. Eli jos indeksileikkaukset eivät teidän mielestänne ole leikkauksia, niin kai nyt se, että pienennetään tukien tasoa, on leikkaus — vai eikö sekään ole leikkaus? Ollaan tyytyväisiä siihen, että kaikkea ei ole leikattu.

14.29 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä salissa helposti kaikki menee kovin mustavalkoiseksi. Tämä hallitus sai huomenlahjaksi 100 000 työtöntä. Se on tehnyt 120 000 työpaikkaa, ja se on ehkä isoin kiitos tälle hallitukselle ja tälle maalle, mitä on tehty. Mutta esimerkiksi takuueläkettä on tällä vaalikaudella nostettu enemmän kuin se olisi indeksikorotusten ansiosta noussut elikkä ensi vuonna vajaa 40 euroa kuukaudessa. Se on sen verran suurempi kuin tämän hallituksen aloitessa. Perustoimeentulotuki on suojattu indeksijäädytykseltä, ja sen taso nousee ensi vuonna vajaa 6 euroa kuukaudessa. Toimeentulotukea suojattiin myös vuonna 2015, joten sen taso ei pienentynyt vuodelle 2016 edelliseen vuoteen verrattuna, vaikka kansaneläkeindeksin pisteluku laskikin.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa helposti tämä keskustelu kääntyy vain yhteen osaan. Kokonaisuus on tärkein, ja Suomi on paljon paremmassa kunnossa kuin se teidän jälkeenne jäi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tämän vastauspuheenvuoron tähän teemaan edustaja Arhinmäelle.

14.30 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onko todella niin, edustaja Heikkinen, että keskustan mielestä kansaneläke ei ole perusturvaa, työmarkkinatuki ei ole perusturvaa tai peruspäiväraha ei ole perusturvaa, kun te väititte, että perusturvan tasoa ei ole leikattu? 2016 te annoitte mennä indeksin miinukselle. Se oli 0,4 prosentin leikkaus. 2017 teille ei riittänyt edes se, että oltaisiin jäädytetty indeksi, vaan te halusitte tehdä päälle vielä 0,85 prosentin leikkauksen. Yhteensä yli prosentin leikkaus kansaneläkkeestä, työmarkkinatuesta, peruspäivärahasta. Väitättekö te, edustaja Heikkinen, että peruspäiväraha, työmarkkinatuki tai kansaneläke eivät ole perusturvaa? Ne ovat perusturvaa, ja niistä on leikattu sekä indeksijäädytyksillä että absoluuttisilla leikkauksilla siitä huolimatta, että pääministeri Sipilä lupasi ennen vaaleja, [Puhemies koputtaa] että perusturvasta ei leikata.

14.31 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on velkaantunut, ja me joudumme tekemään leikkauksia ja saavuttamaan jonkunmoisen julkisen talouden tasapainon. Tässä asiassa minä kuitenkin rehellisesti totean, että edustaja Arhinmäki on oikeassa. Tämä on leikkaus muuhun kustannustason nousuun nähden.

Mutta sitä minä en tiedä, kuinka moni edustaja täällä on kiinnostunut vähäosaisista. Itse olen kokoomuksen edustaja. Väyrynen letkautti vanhaan poliittiseen malliin, että kokoomus ei ole kiinnostunut vähäosaisista. Kyllä on. Minä kiinnittäisin huomiota siihen, ja edustaja Väyrynenkin voisi tutustua siihen, paljonko eri kuluttajahintaindeksit ovat nous-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

seet viime vuosina. Terveysthuollon kohdalla ne ovat nousseet kaikkein eniten. Vuoden 2015 indeksi oli 100, nyt se on 108. Kun asuminen on noussut, energiat ovat nousseet, niin jos joku täällä puhuu kokonaisuudesta, niin pitäisi arvioida näitäkin asioita, koska nimenomaan eläkeläiset kuluttavat näitä asioita paljon enemmän kuin palkansaajat.

14.32 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Eestilälle, joka edes reilusti myönsi tämän tehdyn päätöksen vaikutukset perusturvaan. Etenkin tämä kokoluokka on se, joka aiheuttaa mietitystä. Te teette ensi vuodelle köyhyyspaketin arvoltaan 30 miljoonaa, mutta leikkaukset ovat yli kymmenkertaiset. Eli mitä merkitystä tällaisella paketilla on?

Kun täällä puhutaan eläkeläisköyhyydestä, niin pitää muistaa, että samaan aikaan, kun kansaneläkeindeksiä on jäädytetty ja jäädytetään siis edelleen talouden kasvaessa myös ensi vuonna, on tehty lukuisia muita päätöksiä — esimerkiksi terveydenhuoltomaksujen ja niiden omavastuiden korottamisesta — jotka yhdessä ovat tarkoittaneet sitä, että monelle eläkeläiselle terveydenhuollosta on tullut mahdoton yhtälö, ja olemme moneen kertaan laskettaneet eduskunnan tietopalvelulla sen, että juuri kaikkein pienituloisimmat köyhät eläkeläiset [Puhemies koputtaa] ovat menettäneet ostovoimaansa eniten. Miksi tämä on arvo maailma?

14.34 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Väyrykselle täytyy todeta, että tässä talossa tapahtui viime vuonna kesäniitto, jossa jyvät ja akanat erotettiin toisistaan, ja tämä ei varmasti tullut sinne Brysseliin asti selville. Nimittäin perussuomalaisen inhimillinen linja muuttui hallituksessa pysyvästi kylmänsiniseen pienituloisten ja eläkkeensaajien kurittamiseen. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Nytten puhutaan vaihtoehtobudjetista, ja me olemme tehneet oman vaihtoehtobudjettimme, jossa me turvaamme pienten eläkkeensaajien ostovoiman reilusti verotusta keven-tämällä. Tätä linjaahan me olemme ajaneet jo koko hallituskauden alun, mutta tämä aka-naosasto ei sitä koskaan halunnut toteuttaa, ja nyt me olemme saaneet toteuttaa sen, tosin tällä kertaa oppositiossa. Mutta siellä se lukee meidän vaihtoehtobudjetissa, kun niitä kä-sitellään. Että kyllä vaihtoehtoja löytyy.

Täytyy tähän lopuksi vielä todeta se, että Lipposen ajasta lähtien sosiaalidemokraatit ovat puhuneet toista ja tehneet toista ja että nyt vaalien lähestyessä taas on sama kaiku ja puhutaan eläkeläisten puolesta, [Puhemies koputtaa] mutta mitä te teitte viime hallituskau-den aikana, [Puhemies koputtaa] ja mitä te teette mahdollisesti ensi hallituskauden aikana? Tekoja puheiden sijaan! Sopiiko? [Välihuutoja]

14.35 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen kyllä tällä hetkellä hyvin huolissani ministeri Mattilan nukkumisesta. Miten te pystytte nukku-maan, kun te tiedätte, että leipäjonot kasvavat, sähköjä katkaistaan, lääkkeet jäävät eläke-läisiltä ostamatta, koska raha ei riitä? Tässä maassa joka kymmenes lapsi elää köyhyysra-jan alapuolella. Tässä ei käy pontiuspilatusmainen teko pestä käsiä ja sanoa, että me olem-me antaneet 9 euroa per kuukausi peruseläkkeeseen. 9 euroa per kuukausi peruseläkkeeseen tarkoittaa laskelman mukaan miinus 12 euroa kuukaudessa sen takia, että se leikkaa samalla asumistukea. Tämä on se totuus. Pitäisi katsoa, mitä nämä asiat meinaavat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

Ja mitä karenssiin tulee, niin minun on kerrottava, että kun ihminen saa karenssin, niin valitettavasti ainakin seuraava kuukausi on rahatta, koska nyt oletetaan, että edellisen kuukauden tulot riittävät seuraavan kuukauden menoihin.

14.36 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on kyllä surullinen esitys. Mistä otetaan ja mihin annetaan, on aina arvovalinta, ja jos tämän tutkimuksen tämän hallituksen teoista katsoo, niin voi vain todeta, että pienituloisilta perusturvan varassa olevilta otetaan ja ne annetaan sitten jonnekin muualle.

Meillä on tässä maassa 900 000 pienituloista, jotka elävät niin sanotun köyhyysrajan alapuolella. Heidän määränsä kasvaa noin 20 000—30 000:lla joka vuosi. Jos politiikka olisi oikeaa ja näitä ihmisiä huomioivaa, niin miksi heidän määränsä koko ajan kasvaa? Tässä leikataan nyt perusturvaa sellaisella tavalla, että pienituloiset ajetaan yhä tiukemmin leipäjonoihin. Me kaikki toivoisimme, että niitä ei tarvitsisi olla ollenkaan, mutta tällä politiikalla ne eivät poistu vielä vuosikymmeniin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, olen merkinnyt nyt vielä vastauspuheenvuorot edustajille Taavitsainen, Sarkkinen, Kivelä ja Kulmuni. Sitten aivan lyhyt vastauspuheenvuoro ministerille paikan päältä, jos hän kokee, että välitöntä kommentoitavaa hänellä on.

14.37 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä viikolla Suomessa vietetään Vanhustenviikkoa. Sen kunniaksi te, hallituspuolueiden edustajat, leikkaatte vanhuksilta. Paheksun syvästi tällaista arvovalintaa. Tämä ei todellakaan ole oikein.

Eli, arvoisa ministeri, päätitte siis todellakin näin Vanhustenviikon kunniaksi tuoda tänne eduskuntaan lain, jolla kansaneläkeindeksi jäädytetään vuodelle 19, ja kansaneläkkeen taso on ensi vuonna noin 25 euroa kuukaudessa eli 300 euroa vuodessa pienempi verrattuna siihen, jos indeksikorotukset olisi teidän hallituskaudellanne tehty normaalisti. Ja kuten täällä on jo mainittu, indeksijäädytys koskee myös Kelan maksamaa rintamalisää. Eli hallitus leikkaa myös sotaveteraaneilta. Miksi laitatte isänmaamme näkemään tällaista? Miksi toivotatte tällä tavalla hyvää Vanhustenviikkoa?

14.39 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyystilanteen paraneminen on erittäin hyvä asia, mutta se ei lämmitä syystä tai toisesta työmarkkinoiden ulkopuolella olevia, joilta nyt tällä esityksellä leikataan.

Indeksien leikkaaminen merkitsee pienituloisten arjessa leikkaamista, kun kaikki kallistuu. Indeksien leikkaaminen tarkoittaa entistä tiukempaa arkea jo entisestään kaikista köyhimmille suomalaisille, työttömille, kansaneläkeläisille, sairaille. Ja heitä te olette kurittaneet myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumaksuja korottamalla.

Arvoisa puhemies! Tämä on kovaa arvopolitiikkaa tilanteessa, jossa hallitus on kuitenkin löytänyt rahat noin 1,5 miljardin veronkevennyksiin, jotka ovat euromääräisesti painotuneet hyvin toimeentuleville suomalaisille. Perusturvasta on siis leikattu, jotta voidaan rahoittaa hyvin toimeentulevien veronalennukset, eli köyhiltä otetaan ja hyvätuloisille annetaan. Rahaa löytyy valikoivasti, mutta pienituloisille [Puhemies koputtaa] sitä ei näemmä löydy edelleenkään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

14.40 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Eivät varmasti hallituspuolueiden edustajatkaan tätä lakiesitystä hyppien, keikkuen, riemulla ota vastaan. Mutta kyllä on huomattavissa, että kun vaaleihin on alle 190 päivää aikaa, niin kaikista hallituksen esityksistä oppositio yrittää ottaa kaiken mahdollisen hyödyn irti.

Yksittäisen etuuden taso ei välttämättä ole hyvä mittari toimeentulosta, sillä toimeentulo koostuu erilaisista tukimuodoista, palveluista ja etuuksien yhdistelmistä. Että ei asia näin mustavalkoinen ole. On muistettava, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevia nostetaan suosta, kun pienimpiä päivärahoja korotetaan kahdeksallakymppillä.

14.41 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tietenkään käy kiistäminen, että indeksejä on jäädytetty. Se pitää paikkansa, ja se taisi muuten löytyä myös aika monen oppositiopuolueen vaaliohjelmasta vuonna 15, kun vaaleihin valmistauduttiin.

Mutta haluan kyllä nostaa esille sen, miten kaikista heikoimmassa asemassa olevien tilannetta on myös parannettu. Kaikista pienimpiä eläkeläisiä ovat ne, jotka elävät takuueläkkeen varassa, ja tämä keskustajohtoinen hallitus on joka ikinen vuosi korottanut takuueläkettä. Se on suurempi kuin se olisi ollut indeksien myötä. Montako kertaa arvoisat oppositiopuolueet korottivat takuueläkettä viime vaalikaudella? Muistini mukaan se taisi olla pyöreä nolla kertaa. Se on 40 euroa korkeampi tämän vaalikauden seurauksena. Tai vähimmäispäivärahat: se ero, mikä tuli aikanaan, kun teitte korotuksen, oli ok, mutta kaikista pienimmät vähimmäispäivärahat jäivät korotuksen ulkopuolelle. Sairaus-, äitiys-, isyyspäivärahat nousevat lähes 100 eurolla. Se on iso raha kenelle tahansa ihmiselle, puhumattakaan kuntoutusrahoista, jotka 300:lla nousevat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kun ministerillä, arvoisat edustajat, ei ole mitään erityistä hoppua nyt, myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa ennen hänen puheenvuoroaan. Elikkä seuraava vastauspuheenvuoro edustaja Kankaanniemelle, sitten edustaja Väyrynen, sitten edustaja Halmeenpää ja sitten ministeri.

14.42 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, että sosiaali- ja terveystieteiden varapuheenjohtaja kertoo tällaista tietoa, että ostovoiman leikkaus ei ole leikkaus. Indeksi tarkoittaa sitä, että ostovoimaa nimenomaan leikataan. Esimerkiksi palkat nousevat nyt useilla prosenteilla tällä aikaa, kun hallitus talouden käännyttyä voimakkaaseen kasvuun jatkaa leikkaamista kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta, pois lukien nämä takuueläkkeet, joihin pieni korotus tulee. Näin rajua politiikkaa ei ole tehty tällä vuosituhannella tällaisissa oloissa.

Vuosituhanen vaihteessa sosiaalidemokraatit, Lipposen hallitus leikkasi kansaneläkkeen pohjaosan hyvin pienituloisilta eläkeläisiltä. [Pia Viitasen välihuuto] — Edustaja Viitanen oli äänestämässä sen puolesta. — Se oli häpeällinen teko silloin. Leikattiin jopa kahden kertaan. Mutta nyt tämä on yhtä häpeällistä.

14.43 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, vaalien lähestyminen näkyy edustajien puheenvuoroissa. Haluaisin todeta, että esimerkiksi työeläkkeen perusvähennystä ei ole leikattu ja lääkekattoa aiotaan alentaa ensi vuoden alussa. Lääkkeisiin menee monen pienituloisen kuukausittaisesta tulosta iso osa. Sitten täällä viitattiin terveyskeskusmaksuihin. Ne ovat kuntien päätettävissä, ja moni kunta ei niitä ole nostanut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

Arvoisa puhemies! Eräs tuttuni, joka on tämän pienimmän eläkkeen varassa, joka nauttii tätä pienintä eläkettä, soitti erään kyselytunnin jälkeen ja totesi, että en olisi tiennyt-kään, kuinka huonosti minun asiat ovat, ellen olisi lähetystä katsonut. Että kyllä meillä pitää olla myös vastuu tämän salin puheissa siitä, minkälainen kuva meidän Suomen tilasta annetaan. Me olemme tehneet 120 000 työpaikkaa lisää, ja niillä rahoitetaan [Puhemies koputtaa] myös nämä edut ja indeksien takana olevat rahat, joista tänään täällä puhutaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Äsken luvatusi myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Väyrynen ja Halmeenpää ja sitten kyllä vielä edustaja Anderssonille, ja siitä ehdottomasti poikki ja ministerille puheenvuoro.

14.45 Paavo Väyrynen kp (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin perussuomalaisille kaikella ystävyydellä on pakko todeta, että perussuomalaiset olivat mukana hallituksessa tekemässä tätä usean vuoden indeksijäädityspäätöstä ja olette siitä samalla tavalla vastuussa kuin valitettavasti keskusta.

Kun luin tätä hallituksen esitystä, tuli mieleen, että onkohan nyt aikoinaan mietitty, minkälainen byrokratiakin tästä seuraa ja kuinka paljon eri etuuksiin tämä indeksijääditys vaikuttaa. Sitten yritetään jotakin kompensoida. On vaikeaa edes ymmärtää, mitä tämä kokonaisuus oikein merkitsee. Ehkä siellä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa tämä selvitetään ja myös tutkitaan perustuslakivaliokunnassa tämän esityksen perustuslaillinen puoli. Kyllä tässä ollaan hyvin lähellä sitä, että tämä hallituksen esitys on myös perustuslain vastainen. Ainakin aikaisemmat käsittelyt antavat ymmärtää, että tästä saattaa olla kysymys. Tarkkaa työtä siellä valiokunnissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tähän väliin välttämättä edustaja Merelle vastauspuheenvuoron koskien edustaja Väyrysen väitettä perussuomalaisista.

14.46 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoista, että Väyrynen tuntuu olleen paikalla niissä kokouksissa, kun hän tietää paremmin kuin perussuomalaiset itse, mitä me olemme sopineet. Me emme ole ikinä olleet tässä paperissa mukana. Se on aivan selvä asia. Meille luvattiin silloin, kun hallitusohjelmaa tehtiin, että kun saadaan talous nousuun, me muistamme pienituloisia — tästä olen puoluetöimistön ja neuvottelijoiden kanssa useita kertoja keskustellut — ja tätä lupausta ei ole pidetty. Uskon, että Väyrysen pitää nyt nostaa profiiliaan, kun hän on yhden hengen ryhmässä, mutta toivon, että puheissa pitäydytään niissä faktoissa, joita varmuudella tietää. Te ette, edustaja Väyrynen, ole ollut yhdessäkään kokouksessa paikalla.

14.47 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina kun indeksileikkauksia tehdään, on tärkeää ottaa huomioon kumuloituvat vaikutukset, koska yleensä yhtä etuutta saava ihminen saa myös muita etuuksia, jolloin kokonaisvaikutus näihin kaikkein pienituloisimpiin suomalaisiin on suurempi. Kysyisinkin ministeri Mattilalta: oletteko arvioineet tätä yhteisvaikutusta lainkaan tai edes joiltain osin? Kansaneläkeindeksin jäädityshän nimittäin koskee toimeentulotuen perusosaa, vammaisuuksia, rintamaliisiä, sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäispäivärahoja, työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, lapsikorotusta ja vieläpä lääkekorvausten omavastuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

rajaakin — eli todella monia etuuksia. Vuoden 2019 kansaneläkeindeksin jäädytysten perumisen kustannus olisi noin 118 miljoonaa euroa. Kun vertaa sitä vaikkapa nyt pelkästään fossiilisen energian verotuksiin, joita maksetaan ensi vuonna 1 miljardi eli 1 000 miljoonaa euroa, niin kyllä tässä merkillinen arvovalinta on tässä suhdanteessa, jossa me nyt elämme.

14.48 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt kehoittaisin keskustapuoluetta vaihtamaan viestintätoimistoa nopeasti. Ensinnäkin väitetään, että indeksijäädytykset eivät ole leikkaus siitä huolimatta, että, kuten todettu, indeksiturva on itsestäänselvästi osa perusturvaa tilanteessa, jossa vuokrat nousevat, ruuan hinta nousee ja elinkustannukset nousevat. Toiseksi yritetään tuoda esille tämä — huom. — 30 miljoonan panostus vähimmäispäivärahoihin ja takuueläkkeeseen suurena saavutuksena. Se on hyvä päätös kyllä, mutta miten se vertautuu 300 miljoonaan, minkä te olette leikanneet kaikilta pienituloisilta läpi tämän vaalikauden pelkästään indeksijäädytysten muodossa? Sen päälle tulee vielä yli 100 miljoonaa opintotuesta, sen päälle tulevat aktiivimalli, ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkaukset, lääkeomavastuiden korotukset ja asiakasmaksujen korotukset — kaikki tämän hallituksen vastuulla. Ja kun vertaa sitä sitten siihen, että viime hallitus tosiaanakin käytti 400 miljoonaa perusturvan parantamiseen, niin ei tämä kyllä hyvältä näytä, [Puhemies koputtaa] vaikka kepulaiset kuinka epäonnistuneesti sitä yrittävät tässä spinnata.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, pari minuuttia.

14.49 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, edustaja Taavitsainen, nyt te kyllä käytätte totuutta huolimattomasti, jos te liitätte niin, että tässä ollaan viemässä ainoastaan näitä terveisiä Vanhustenviikolle. Arvostan vanhuksia ja sitä työtä, mitä tehdään edelleen Suomessa paitsi Vanhustenviikolla myös joka viikolla muun muassa vanhuspalvelulain myötä. Ja tämänkin jälkeen on Suomi edelleen pienien tuulojen maa.

Sitten minusta on myös arvo, että autetaan ihmisiä työttömyydestä. Ja tulkintani mukaan esimerkiksi se, että lapsiperheissä saadaan työllisyyttä lisää, on lapsiperheköyhyyttä vähentävä asia.

Asiakasmaksut ovat nousseet esiin muutamissa puheissa, ja niillekin on olemassa paitsi maksukatto myös toisaalta asiakasmaksulaki ja lain noudattaminen sen suhteen, että asiakasmaksut eivät saa estää ihmistä pääsemästä esimerkiksi kuntoutukseen.

Sitten lääkkeitten kiireellinen tarve. Minulla on tässä Kelan sivu auki, Kela toimii nopeasti, eli voi saada myönteisen perustoimeentulotukipäätöksen yhteydessä myös sähköisen maksusitoumuksen lääkkeisiin, jos on kiireellinen tilanne. Ja huomautan, että tämä lääkekatto kerryttävä summa laskee myöskin hallituksen toimien seurauksena.

Edustaja Tolppanen, ei tätä takuueläkettä kyllä ole nostettu kenenkään kiusaksi, mutta esimerkkinne osoittaa sen, että tuleva hallitus joutuu toteuttamaan sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen, missä nimenomaan puututaan sitten esimerkiksi tuloloukkuihin, tai mitä siinä sotuturvassa sitten halutaankin tavoitella. Pidän ihan selvänä, että tällainen universaali sairausvakuutus, joka meillä on, on varmasti tulevaisuudessakin ja toivottavasti myös [Puhemies koputtaa] kestävällä pohjalla.

Lisäksi sitten, edustaja Halmeenpää, tästä kokonaisuudesta. Kyllä, kokonaisuutta arvioidaan siellä hallituksen esityksen perusteissa, mutta huomauttaisin myöskin, että kokonai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

suuteen mielestäni pitää lisätä se, että kaikki hallituksen esitykset [Puhemies koputtaa] eivät ole olleet leikkauksia, kuten pienimpien päivärahojen nosto, Lex Lindström ei ole leikkaus, kuntoutustuki, lääkekaton laskeminen tai että toimeentulotuen perusosa nousee tai takuueläke nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.52 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Ennen viime eduskuntavaaleja keskustan puheenjohtaja Sipilä lupasi ja vannoi, kuten täällä tuli ilmi: perusturvasta ei leikata. Toisin kuin edustaja Kulmuni täällä sanoi, nähdäkseni yhdenkään puolueen ohjelmassa ennen vaaleja ei ollut indeksijäädetyksiä perusturvaan. Ne ovat perusturvan leikkaamista. Mutta ei Sipilä ollut ainoa, joka antoi tällaisen lupauksen. Vielä paljon tiukemman lupauksen antoi silloinen perussuomalaisen puheenjohtaja Timo Soini, joka sanoi, että Suomessa on noin miljoona ihmistä, jotka elävät alle tuhannella eurolla, ja heiltä ei voi, ei saa eikä ole varaa leikata. No, mitä perussuomalaiset ministerit ovat tehneet hallituksessa? Ensin ministeri Mäntylä ja sen jälkeen perussuomalainen ministeri Mattila ovat molemmat leikanneet nimenomaan perusturvasta jäädättämällä indeksejä mutta sen lisäksi myös leikkaamalla.

Kun vuoden 2016 indeksi meni miinukselle, niin indeksijäädetyistä ei tehtykään vaan tehtiin 0,4 prosentin jäädytys. Vuonna 2017 ei edes vain jäädetty 0,4 prosenttiin vaan leikattiin päälle 0,86, eli miinus 1,26 prosenttia. Historian ensimmäinen kerta, kun leikataan kansaneläkkeitä, ja sen on tehnyt tämä hallitus — hallitus, jonka pääministeri lupasi, että perusturvasta ei leikata, hallitus, jonka tästä asiasta vastaavien ministereiden puheenjohtaja lupasi, että ei voi, ei saa eikä ole varaa leikata. Täällä käytiin keskustelua, että mikä on sinisten, mikä on perussuomalaisten rooli. Rooli on sama, molemmat ovat hyväksyneet hallitusohjelman, ja yksikään nykyinen perussuomalainen ei äänestänyt vastaan, kun tasoa leikattiin vuoden 2016 osalta ja kun tasoa leikattiin vuoden 2017 osalta.

Arvoisa herra puhemies! Tämä kaikki tarkoittaa sitä, että kansaneläkeläisillä, niillä pienellä eläkettä saavilla, on noin 25 euroa vähemmän kuukaudessa suhteessa indekseihin, työmarkkinatukea, peruspäivärahaa saavalla 30 euroa kuukaudessa vähemmän. Tämä yhteensä on merkinnyt 300 miljoonan euron leikkausta perusturvaan. Jos tätä vertaa viime kauden, jolloin hallitus teki isommat sopeutustoimet kuin nykyinen hallitus — isommat — jolloin samaan aikaan perusturvaan panostettiin lisää, 400 miljoonaa euroa lisää, niin edellinen hallitus paransi perusturvaa, tämä hallitus on sitä leikannut.

Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilä nosti tärkeän asian esiin. Sen lisäksi, että hän kertoi sen, minkä me kaikki tiedämme — eli edustaja Heikkilä väitti, että indeksitarkastukset, joilla pyritään huolehtimaan ostovoimasta, eivät ole leikkauksia, mutta kyllä ne ovat leikkauksia, puhumattakaan sitten ihan absoluuttisista leikkauksista — hän myös nosti esille tärkeän seikan siitä, seuraavatko indeksit todellisuudessa sitä, mikä on pienituloisten eläkeläisten, pienituloisten työttömien todellisten kulujen kasvu. Pienituloisilla menee valtaosa menoista asumiseen, ruokaan, lääke- ja sairauskuluihin.

Tätä on selvitetty, että KEL-indeksi — se indeksi lasketaan yleisesti koko väestön ostovoiman, ostokäyttytymisen, ostokorin mukaan — poikkeaa pienituloisten ostokorista merkittävästi. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka indeksejä ei olisi jäädetty, vaikka ne olisi annettu täysimääräisenä, niin siitä huolimatta eläkeläisten ja työttömien ostovoima olisi jäänyt jälkeen todellisesta kulujen kasvusta. Olen kysynyt, ministeri Mattila, teiltä sekä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

täällä kyselytunnilla että myös kirjallisena kysymyksenä sitä, että eikö pitäisi indeksi korjata vastaamaan todellisuudessa pienituloisten eläkeläisten ja työttömien ostokoria. Ensimmäisellä kerralla te ette vastannut mitään. Kirjalliseen kysymykseenkin tuli yleistä vastausta indeksijäädytyksistä, ja perustelitte muun muassa sillä, että jäädytykset ovat kuitenkin pienemmät kuin edellisen hallituksen korotukset. Nyt kysyn vielä kerran: eikö nyt pitäisi tehdä niin, että laitetaan käyntiin selvitys, jolla indeksin laskukaava lasketaan sellaiseksi, että se vastaisi todellisuudessa pienituloisten ostokoria? Eli silloin kun indeksitarkistukset tehdään, niin ne vastaisivat sitä, miten näillä pienituloisilla [Puhemies koputtaa] elämään kuluu rahaa.

14.57 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Sehän tässä kaikkein surullisinta on nyt, kun puhutaan taas kerran siitä, että hallitus on leikkaamassa perusturvaa ja hallitus on leikkaamassa eläkkeensaajilta, että meidän olemme monta kertaa tilanneet muun muassa eduskunnan tietopalvelusta näitä laskelmia, joissa kuitenkin on käynyt ilmi, että sinne rahapussiin jää miinusmerkki, vaikka hallitus yrittäisi kuinka selittää, että tässä tulee pieniä korotuksia takuueläkkeeseen. Hyvä niin, mutta kun toisella kädellä leikataan enemmän pois ja lisätään kustannuksia muun muassa lääkkeiden kautta ja kohonneiden hoitokustannusten kautta, niin siitä jää miinusmerkki pussiin, ja se on erittäin surullinen asia.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, haluan vielä tässä yhteydessä uudestaan sanoa, että me teemme nyt vähän historiaa tässä: Suomen Keskustan ollessa pääministeripuolue täällä hallitus leikkaa jo neljännen kerran perusturvaa. Kuten täällä edustaja Arhinmäki aiemmin totesi, ennen vaaleja pääministeri Sipilä sanoi, että perusturvaan ei leikkauksia kohdistu. No, sitten kun vaalien välillä nämä vuodet kuluvat, sitten vain leikataan, ja sitten kun taas seuraavat vaalit lähestyvät, niin 22.9. Suomenmaassa pääministeri Sipilä kertoo, että ”keskusta on perusturvan suurpuolue”, ja kertoo, että ensi vaalikaudella keskustan suurin tavoite on vähentää eriarvoisuutta. Hetkinen, siis ensi vaalikaudella, ja siinä välissä ikään kuin pikkusen muuten vain leikataan — että tämäkö tämä logiikka nyt on? Ei tämä nyt ainakaan oikein minun tajuntaani mene, että miten tämä voi näin mennä, että ollaan suurpuolue ja sitten muuten vain leikataan ja ennen vaaleja aletaan taas uhittelemaan ihan toista kuin mitä kädet ovat tässä tehneet.

Tässä suhteessa, puhemies, joudun kyllä sanomaan, että olen täsmälleen samaa mieltä kuin edustaja Väyrynen täällä aiemmin siitä, että kyllä tässä nyt alkiolaisuus hieman hukassa tässä suhteessa on. Ja minusta tuntuu siltä, että aika moni keskustan edustaja ja kenttäihminen sen myös tietää, koska silloin tällöin tulee semmoinen tunne, että vähän huono omatuntokin saattaisi olla tästä oikeistolaisesta politiikasta, mitä kaiken kaikkiaan on nyt tehty.

Ministeri Mattila täällä puolustelee, että kaikkea sentään ei ole leikattu. No, se nyt vielä puuttuu, että ihan kaikki leikattaisiin. Varjele meitä nyt siltä. En usko, että kukaan eläkeläinen tyytyy tähän ministeri Mattilan vastaukseen, että rauhoitu, tulee miinusmerkki rahapussiin, mutta emme me kuitenkaan ihan kaikkea leikanneet. Ei kuulosta kovin hyvältä.

Puhemies! Nyt tähän loppuun tärkeä kysymys siitä, mitä sanoitte, ministeri, äsken näistä rintamalisien indeksijäädytyksistä. Kyllä tästä teidän puheestanne jäi nyt se käsitys, että siihen on tulossa indeksileikkaus. Se käsitys jäi, ja toivon, että sen torjutte, ja jos sellainen mahdollisuus olisi, että siellä nyt kuitenkin indeksijäädytys olisi ja leikkaus — mikä on siis leikkaus — niin toivottavasti myös saman tien hallitus nöyrästi voisi perua tämän, koska tämä on kyllä kaiken huippu, että vielä rintamalisiäkin ruvetaan leikkaamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri haluaa vielä ennen keskeytystä puheenvuoron. Myönnän hänelle minuutin puheenvuoron paikan päältä, ja sitten mennään keskeytykseen.

15.00 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta. Kun tämä loppuu, poistun sitten tästä salista. — Arvoisa edustaja Arhinmäki, kyllä minä olen sen kirjallisen kysymyksen vastauksen takana edelleenkin niitten tilastojen perusteella, mitä minä olen saanut, ja näin on vastattu ja laskettu. Tilastokeskuksesta varmasti Suomen luotettavimmat tilastot saadaan, ja heidän julkaisemansa kuluttajahintaindeksi osoittaa, kuinka paljon kulutusmenojen tai tulojen tulisi muuttua, jotta kotitalous säilyttäisi kulutustasonsa muuttumattomana. Tämä on siis vastauksena toki hyvin paljon pitempi. Kuluttajahintaindeksin ohella Tilastokeskus julkaisee myös muita indeksejä, mutta tiettyihin henkilöryhmiin kohdennettuja indeksejä ei saamani tiedon ja saamani selvityksen mukaan ole olemassa — kun nostitte nyt juuri tämän eläkekysymyksen. Mutta niin kuin sanoin, tämä kirjallinen kysymys ja vastaus ovat eduskunnan sivuilla kokonaisuudessaan nähtävänä.

Sitten vielä tuli kysymys rintamaveteraaneista ja tästä lisästä. Siitä varmaankin on syytä toimittaa vielä se rautalankaversio myöskin valiokuntaan, koska tämä oli hyvin vaikeasti muotoiltu, myös niin, että oli itselläni sitä varmasti myös vaikea tuosta selittää.

Mutta sitten vielä veteraaneille, asevelvollisille ja lähiomaisille tukea. [Puhemies koputtaa] Heille on myönnetty lisämäärärahoja [Puhemies koputtaa] nimenomaan kotiin viettäviin palveluihin ja myöskin sitten sotainvalideille lisäpalveluja. [Puhemies koputtaa] Tämän halusin vielä nostaa tähän esille. — Kiitokset, arvoisat edustajat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Keskustelu ja sen käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi

Keskustelu keskeytettiin kello 15.02.

Keskustelua jatkettiin kello 17.05.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

17.05 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Talous on kasvanut ja työpaikat lisääntyneet. Nämä ovat tietysti äärimmäisen tärkeitä asioita, mutta ne eivät auta pienituloisen eläkeläisen tilannetta, eivät sitten alkuunkaan. Itse asiassa maksukyvyn koheneminen vaikuttaa osaltaan asuntojen hintoihin erityisesti kasvukeskuksissa, mikä heijastuu myös eläkeläisten asumiskustannuksiin. Eläkeläisten tulot eivät juuri nouse, vaikka samanaikaisesti eläminen kallistuu. Asunto, ruoka, lääkkeet: näistä arjen perusasioista tuhannet suomalaiset pienituloiset eläkeläiset joutuvat tinkimään.

Kansaneläkeindeksi ollaan jäädyttämässä tämän esityksen mukaisesti vuoden 2018 tasolle. Tämä muutos koskee kansaneläkettä, takuueläkettä sekä muita sellaisia etuuksia, jot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2018 vp

ka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Näitä muita etuuksia ovat esimerkiksi vammaisetuudet, rintamalisät, sairausvakuutuslain mukaiset vähimmäispäivärahat, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja lapsikorotus. Taas kerran sama tuttu virsi. Eläkeläisten hyvinvoinnin kustannuksella säästetään. Nämä ihmiset ovat kuitenkin työllään auttaneet maamme siihen pisteeseen, missä se on nyt. Suomea kutsutaan edelleen hyvinvointivaltioksi. Hallituksen pitäisi pitää huolta vähäosaisemmista kansalaisistaan. Vaaleissa ja vaalien edellä luvataan yleensä hunajaa. Nyt olisi oikea aika kantaa edes vähän vastuuta vanhoista ja uusista vaalilupauksista ja perua indeksijäädytykset tältä osin.

Eduskuntakeskustelussa nostettiin esille takuueläke ja se, että sitä on nostettu. En kehuskelisi tällä, koska me puhumme todella pienistä summista: 9 euroa ja näin pois päin. Jos halutaan todella vaikuttaa, niin lääkkeiden omavastuu, tämä 50 euroa, poistettaisiin pienituloisilta. Tätä Perussuomalaisetkin ehdottavat. Pienituloisista eläkeläisistä monella menee lääkkeisiin paljon rahaa.

Jos ajatellaan iäkkäitä naisia Suomessa, monet heistä ovat menneet töihin jo 14-vuotiaana, tehneet melkein kymmenen vuotta töitä, eläkettä ei silloin vielä kertynyt. Kun tuli uudistus, eläkettä alettiin maksaa työstä. Moni iäkäs nainen on tehnyt yli 40 vuoden työrupeaman. Heidän kuukausipalkkansa on noin 1 100—1 300 euroa, siitä verot pois. Ei ole ihme, että pienituloiset eläkeläiset sanovat, että nyt on heidän vuoronsa saada näistä hyvinvointivuosista osuutensa.

On puhuttu myös paljon veteraaneista tässä salissa tänään. Totuushan on, että sotiemme veteraaneja on jäljellä enää noin 11 500, sotainvalideja pari tuhatta. Olisi tosiaan pitänyt aikaisemmin hoitaa heidänkin tilanteensa. Nyt on tulossa laki voimaan, että sotainvalidit ja sotaveteraanit asetetaan samalle viivalle muun muassa kotiin vietävissä palveluissa, mikä on erittäin hyvä. Tämä laki astuu voimaan vasta vuoden kuluttua. Se on liian myöhään. Elikkä meidän pitää tehdä nopeasti taloudellisia panostuksia niiden veteraanien hyväksi, jotka ovat vielä keskuudessamme.

Kun puhumme nyt eläkeläisistä ja sitä debattipuheenvuoroa en päivällä saanut ja tässä on vielä sen verran aikaa, niin toivon, että kaikki puolueet ajavat oikeasti eläkeläisten asioita niin, että he saavat parannuksia taloudelliseen tilanteeseensa. Nimittäin kaikilla heistä ei ole tosiaan varaa enää ruokaan, asumiseen, lääkkeisiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.